

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 71.

V petik 5. Kimovca.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blazniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

O z n a n i l o.

Za pogorele prebivavce Ižke vasi je c. k. okrajno poglavarstvo spet sledeče doneske nabralo:

- Po noti c. k. okrajnega poglavarstva v Ipavi od 22. avgusta t. l. št. 1510 po naberi v občini Ersel . . . 2 gold. 3 kr. in v občini Ipavski . . . 10 „ 54 „
- Po noti mestnega poglavarstva v Ljubljani od 24. avgusta t. l. št. 4086, v mestu nabrani znezek, namreč 194 gld. 53 $\frac{3}{4}$ kr.
- Po noti c. k. okrajnega poglavarstva v Radolci od 26. pr. m. št. 5184 znesek občine Krajnske Bele, namreč 3 gold. — kr.

Skupej 210 gold. 50 $\frac{3}{4}$ kr.

z dvema vervama za vprego.

Da se ti milodarovi razdele med pogorele prebivavce Ižke vasi, se ob enem potrebno stori, kar se s serčno zahvalo dariteljem sploh naznani.

C. k. okrajno poglavarstvo.

V Ljubljani 1. septembra 1851.

2. septembra 1851 je bil XLII. del, III. tečaj deželnega zakonika in vladnega lista izdan in razposlan, ki zapopade:

Razpis kupčijskega ministerstva 17. Junija 1851. Podaljšanje Leinböckove privilegij. — Spisek od c. k. kupčijskega ministerstva 24. Junija 1851 podeljenih izklenivnih pooblastenj. — Razpis kupčijskega ministerstva 27. Junija 1851. Podaljšanje Franc Švenkove in Henrik Viljelm Jentschove privilegije. — Razpis c. k. krajnskega poglavarstva 12. Julija 1851. Naznanjenje šubnih postaj na Krajnskem. — Razpis denarstvinega ministerstva 15. Julija 1851, s katerim se odpravi kernalna služba taksa za občinske službe. — Ukaz ministra notrajnih oprav 19. Julija 1851, s katerim se vsled n. v. sklepa 26. Junija 1851 na novič postavljenim okrajnim zdravnikom, kateri pred niso bili v državni službi, privoli nek poboljšek. — Razpis ministerstev notrajnih, vojaških in denarskih zadev 20. Julija 1851, s katerim se izkaz A najvišje poterjenoga predpisa 15. Maja t. l. čes vkvartirovanje vojakov premeni zastran tega, koliko hlevov in klanic je treba dajati.

Nevradni del.

D r u ž t v o,

ktero bode dobre bukve za Slovence izdajalo in jih med njimi razširjevalo.

Dober in zlahčen je sad, ki ga društva donasajo s tim, da dobre knjige med ljudi razširjajo. Nočemo tukej imenovati vse tiste društva, ki so jih naši nemški brati u te namen napravili. Mi le pokažemo totej na društvo sv. Janeza Nepemucenskega na Českem. Te društvo že dolgo let vsako leto lepo število

koristnih knjig prav dober kup med česko ljudstvo razpoše, in tako sveto vero in lepo zadržanje obvarje, poterduje in razprostira. Mi Slovenci drugim narodom in svojim bratom na Českem ne smemo zadej ostati, posebno kedar gre za sv. vero in lepo zadržanje, kedar gre za pravo, za večno srečo človeštva. Pa vendar naše dolgo ne obdelano polje je široko — kar se od nas tirja, je imenitno in težko: za to je nam treba več delavcov in sdruženih sil in moči. To je nas gnalo, društvo osnovati za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev za Slovence. Postave tega društva mi podpisani u imenu in po volji mnogih prijateljev tukej oznamimo in vse lepo povabimo k temu društvu pristopiti. Zares! Namen tega društva je lep in zlahčen. Društvo ima skerbeti, da se keršanski in pobožni duh, zavolj kterega slavjanski narod povsod in že odnekaj slovi, obvarje in poterdi, — društvo ima skerbeti, da se ljudem, ki se bodo u šolah mnogo lepih reči naučili in potem taj radi brali, dobre in koristne bukve u roke dajo, da jim ne bode treba po slabih in prepovedanih knjigah prašati in segati, društvo ima učenim Slovincem, kterih veliko štejem, priložnost dati, da svoje književne dela gotovo in saj brez svoje lastne zgube med ljudi spravijo, — društvo bode po tem vsim pa tudi pripomagalo, da mi svojo književnost in svoj jezik olepsamo in obogatimo in tako tudi slovenski narod na višjo stopnjo prave keršanske omike in izobraženosti povzdignemo. Te namen je tako obsiren in težaven, da ga le sdružene sile in moči doseči zamorejo, — je pa tudi tako lep in zlahčen, da ga bodo duhovne in deželne oblastnije, vsi prijatelji človeškega roda in vsi domorodci gotovo na vso moč podpirali.

Zato tej se poprimimo tega svetega dela s terdnim zaupanjem na Boga, na pravično in zlahčno reč, na ljudi dobrega serca in na slovenske domorodce!

Celovec 27. julija 1851.

And. Einspieler s. r.	Franjo Zorčić s. r.
kaplan u Celovcu.	Spiritual u Celovcu.
Jožef Rozman s. r.	Anton Janežič s. r.
korar u Št. Andrazu.	zač. učitelj slovensčine.
Dragotin Robida s. r.	Matija Majar s. r.
c. k. zač. učitelj.	izvol. faj. u Gorjah.
Balant Lesjak s. r.	Gregor Somer s. r.
fajmošter u Dvoru.	učitelj u Borovljah.

Postave

društva za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev za Slovence.

§. 1.

Društvo se imenuje: „Društvo sv. Mohora.“

§. 2.

Namen društva je: na svetlo dajati in razširjevati dobre knjige, ki um, serce in voljo ljudi razsvetliti in požlahtniti in se zraven tudi dober kup razprodajati zamorejo.

Društvo se s politiko na nobeno vižo ne bode pečalo; zato ne bode nikolj ljudi zastran političkih reči podučevalo, tudi nikolj časopisov, oznanil alj bukev, ki bi u politiko segale, na

svetlo dajalo, tudi nikolj in na nobena vižo takih pisem razširjevati pomagalo.

Društvo ne bode na svetlo dalo nobenih bukev brez da bi od kake škofije poterjene ne bile; to se bode vsigdar in vselej oskerbelo.

§. 3.

Družnik (člen tega društva) more biti:

a) kdor na leto nekaj gotovega plača. To snese za učitelje ljudskih šol na deželi in za učence na leto 1 fl. 30 kr. srebra, za vse druge pa na leto 3 fl. sr. Plačati se to mora pol ali celo leto popred in sicer pri odboru dotične škofije. Te odbor pošle sprejete denarja bukvarnici Janeza Leona u Celovcu. Dalej plačajo goraj imenovani učeniki in učenci, kedar k društvu pristopijo, 30 kr. sr. vsi drugi pa 1 fl. sr. upisnine.

b) kdor se od odbora zavoljo posebnih zaslug za družnika izvoli.

Družnik neha biti:

a) kdor svojevoljno izstopi in to ustmeno alj pismeno oznani.

b) kdor edno celo leto čez odločeni čas svojega doneska ne plača.

§. 4.

Eden vodja in odbor, obstoječ iz 12 odbornikov, bodeta „društvo sv. Mohora“ obravnavala, vodila in oskerbovala. Za te odbor izvoli vsaka sledečih škofij: Goriška, Labudska, Ljubljanska, Sekovska in Teržaška škofija po dva odbornika, Kerška škofija pa tri odbornike, in sicer izmed tistih družnikov svoje škofije, ki u Gorici, Celju, Ljubljani, Mariboru, Terstu in Celovcu stanujejo.

Društveni odbor izvoli po večini glasov ednega izmed treh Celovskih odbornikov za vodja društva, tako da po tem tudi za Kerško škofijo dva odbornika ostaneta.

Za leto 1852 se bode te odbor tako začasno sostavil, da se bota dva u imenovanih mestih prebivajoča družnika za to opravilo pismeno naprosila, u Celovcu pa tri. Za prihodne leta se bode pa društveni odbor po večini glasov svobodno izvolil. To se bode takole zgodilo: kedar družnik svojo letnino plača, društvu mu vodju naravno alj nenaravno u zapečatenem listu imenuje dva družnika svoje škofije, ki u goraj naštetih mestih stanujeta in ki u letnem imeniku družnikov stojita, ter pristavi, da nju za odbornika izvoli. Družniki Kerške škofije pa izvolijo na to vižo tri u Celovcu stanujoče odbornike.

Društveni vodja s obema odbornikoma u Celovcu oskerbuje tekoče opravila, vodi, na in oznani vsako leto rajtingo, kakor tudi imenik družnikov. Ravno tako tudi on u zvonajnih zadevah društvo nadomestuje in zagovarja.

Odbor si dopisuje in tako po večini glasov razsodi, ktere knjige in u kterem redu se imajo tiskati, on poslana rokopise pretresuje, jih kakemu škofijstvu za poterjenje predloži, razsodi, ktere knjige tiskati in izdati se posebno potrebno in dobro kaže, dalej tudi odloči in razdeli darila, plačila itd.

Ako je na obeh straneh jednako glasov, razsodi vselej vodjev glas.

§. 5.

Sredstva, s katerimi bode društvo svoje potrebe oskerbovalo, so:

- a) letnine družnikov
- b) dobrovoljne darila,
- c) denarji, ki se bodo iz razprodanih bukev dobivali.

§. 6.

Dobički, ki jih društvo družnikom donša:

- a) vsaki družnik dobi vsako leto in brez dalnega plačila po nevročnejšem potu in naj več, ko bode mogoče, tiskanih knjig. To se pa samo od sebe zastopi, da bode število teh knjig naraslo, kakor hitro bode papir boljši kup, in kakor hitro veliko ljudi k društvu pristopi;
- b) vsaki družnik ima pravico, društvene vodni keje nasvetovati in priporočiti;
- c) nekterim družnikom se ponujajo še posebni dobički. Čisti donesek se bode namreč vsako leto na tri ednake dele razdelil. Perva tretjina se izroči odboru, da jo za neprevidjene zadeve in potrebe pri roci ima; — druga tretjina se bode vsako leto na darila za najboljše učence in šolske pripravnike po razsodbi odbora obrnila, — poslednja tretjina se pa odloči za najboljše in najpridnejše slovenske učence, kakor bode to društveni odbor razsodil in za dobro spoznal.

§. 7.

Te postave se smejo le tedaj premeniti, ako to dve tretjini odbornikov dovolite.

Ako to društvo, naj bode na kakoršno vižo hoče, saksebe gre, društveni odbor razsodi in sklene, kaj se ima s njegovim premoženjem zgoditi. (Bčela.)

Austrijansko cesarstvo.

Krajnska.

Kaj „Pohladi“ o slovenskem slovstvu pišejo? Pod ovim naslovom govori gospod J. M. Hurban u svojih Pohladih o Slovencih ovako: Naš pregled začnemo s veliko grano jugoslavensko. Ta grana je pod več vlad raztergana i na več narečij razdeljena. Jugoslaveni se poslužé u pismu dveh azbuk, cirilice i latinice. Oni so se začeli imenovati „Jugoslaveni“, kar je od prejšnjega imenovanja „Iliri“ mnogo resničnie. Glavna delovnost na polju slovstvenem se sadaj pokazuje pri Serbih, Horvatih i Slovencih. Mesta, u kterih se naj več delavnih sil sbira i sosreduje so Beligrad, Zagreb, Ljubljana i Celovec. Izvan tega imajo tudi Slovenci v Terstu, v Gradcu; — Serbi v Zemu, Temišvaru, Novom Sadu; — Horvati u Varazdinu i Djakovu verlih domoljubov i slovstvenikov. Ako pregledamo činost Jugoslavensko, opazimo prvič povstavajoće iz svojih razvalin krepko slovensko pleme. Njih domača literatura se od dne do dne vse bolj širi i ukorenuje. Izverstne novine za ljudstvo pod uredništvom slavnega dr. Bleiweisa že deveto leto razlivajo omiko med prosti, neizobraženi narod. Te novine izhajajo pod imenom: „Novice kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči“, prinašajo sastavke iz gospodarstva i rokodelstva, i se tudi krepko pečajo s slovstvenimi i narodnimi novostmi. One so silno razširjene med Slovenci i mnogo čislane. Časopis višjega gibanja je že večkrat omenjena in pohvaljena „slovenska Bčela.“ Ona izhaja u Celovecu nakladom žlahtnika Kleinmajera.

Izvan časopistva se je život književni i narodni med Slovenci u novih časih čudovito razmagal. Spisatelji slovenski so vsi polni tuge i hlepenja po literarnoj slavenskoj jednoti i slogi. Njih učenejši književnici ne znajo samo serbsko alj tako imenovano ilirsko narečje; temveć oni razume tudi druga slaven-

ska narečja. Imenitnejši med njimi so na Dunaju dr. Miklošić, Jančić, Svetić, Jeriša, Terdina i več drugih. Slavna imena na Štajerskem, Krajskem, Koroškem i Primorskem so še: Koseski slaven, imeniten pesnik u Terstu, kjer neki visoki urad opravlja; *) Toman pravdoslovec u Gradcu, kojega pesni se po celoj Slovenii rade čitajo i čislajo. Unjih se najde posebna živost obrazov, bogatstvo misli i čista beseda. Ali posebna, morda jedina prikazen na Avstrijskem je Miroslav Vilhar. Njegov genius je iz rok Višjega padajoća mana slovenskemu plemenu. On je pesnik u misli i životu, njemu je poesia žlahtna deva, nebeščanska pravica; to dokazuje sleherno njegovo delo i vsak njegov čin. Spev je živelj njegovega života, ki se objavljuje u pesnih i u godbi. On je pesnik i godbenik ukup. Vse kar on izda, vse podari svojemu milemu narodu. Dohodke svojih obilno uspešnih trudov porabi on za darila slovenskim spisateljem. Res je, da le njegovo premožno stanje mu to delati pripusti, kar mnogim slabe okolnosti nepripuste, pa kje se najdejo drugde taki spisatelji, ki bi plaćilo svojih trudov u darila drugih spisateljev obrnili? Mnogi žive u ugodnih okolnostih alj oni ne darujejo ničesar za blagor svojega naroda, temveć oni bezkoristne i večkrat tudi škodlive knjige med svoj narod trose i ga tako kvare. Ako primerimo s takimi spisatelji slavnega Vilharja: imamo obraz popolnega angela, imamo obraz slavjanskoga pesnika. Njegove pesni so proste vsega kvara i vsega, kar bi jim k nečesti služilo; alj one niso proste naroda, one so u narodu ukorenjene. Pri drugih pesnih je to naopak. Život Vilherja se konča i začne u narodu. „Slovaci! izdihne Hurban, učme sa zavidjet takuto krasu, takuto slavu razu (značaja) slovjanskjeho. Primi pašnik (pesnik) slovanski pozdravejja bratou od Tatjer!“

Tudi Cegnar je mlad, bogatoobdarjen pesnik slovenski. Posebno slavo si je pridobil skoz izverstni preklad Mosenthalove Debore, ki se obćno obćudjuje. **) Mažgon ki bil izversten prozaikar postal, alj nemila smert je ga vzela u veliko žalost i tugo Jugoslavenov. Živeći spisatelji prozaički so še Kociančić, Vertovec, Majar, Malavašić, Navratil, Poženčan, Valjavec, Javornik, Robida i še več drugih. ***)

U Celovecu se je sdružila slovenska mladež k imenitnemu nameuu k izobraževanju u slavjansćini i razširjenju duha narodnega med prostim ljudstvom. Slovenski časopis u Celovecu od mladeži izdavan „Slavia“ izhaja dvakrat u tednu i donša krasne pešni i članke u prosti ter prestave iz vsih slavjanskih narečij. Oni imajo tudi knjižnico, katera pa se mora s pomankovanjem boriti i potrebuje domoljubne pomoći. Tako se tudi vežba mladež slovenska u Ljubljani, Celju, Gradcu, Gorici, Mariboru i Terstu. Razun Slavie celovske imajo Slavio tudi u Ljubljani i u Celju. U Ljubljani so tudi imeli djaci u alojževišću svoj poseben časopis Daničićo, katera je pa zaspati morala. — S radostjo pozdravimo ova društva i slovstveno činost nadepolne slovenske mladine.

*) Bi se spodobilo kaj več o njem pisati, ker ga živećih vendar še nobeden ne prekosi? C.

**) Obćno obćudjuje? koliko jih je pa, ki jo je bralo? dopisnik, vemo, da ne; da bi bila pa najizvertnije delo, će bi smeli sami soditi, bi rekli, da ni res. Cegnar.

***) Že v „Videnskem denniku“ smo zlo enako, bi rekli ravno to kritiko brali v dopisu iz Ljubljane. Čeravno je ta kritika silno pomanjkljiva i zelo enostranska, ki dovolj jasno kaže, da kritikar u slovenskem slovstvu ni bil doma, jo vendar natisnemo zavolj tega, ker je prića, da se drugi slavenski narodi radi u naše slovstvo ozirajo, da so pa nesrećni, ker verjamejo, kar koli jim kdo piše. C.

Slovenski domoljubi, ljudskih škol ogleda gospod Rudmaš, Janežić i drugi slovensko mladino u Celovecu podpirajo s knjigami, razdelivajo darila, kakor je nedavno slavni Rudmaš učinil, razglasujuće po časopisih njih duževne proizvode i podbadajo drimajoće, da bi ravno tako storili. Mi s radostjo gledamo na ove napredke naših slovenskih bratov i jim vošimo obilni vspeh, njih brati na starodavnih Tatrah. Komu serce ne poskakuje od veselja i radosti slišati, kako se imena naših domorodcov, naših spisateljev i naše nadepolne mladine tam daleko pod Tatrami slavno imenujajo. Slava! (Bčela.)

* Perva porotna sodba tretje seje u Ljubljani.

25. augusta, kakor smo že naznanili, se je odperla tretja porotna seja u Ljubljani. Enajst oseb ima pred porotno sodbo priti, med njimi ena oćetomora, tri uboja, ena ponareje denarja, ena teškega ranjenja, dve kraje, ena nezvestobe i golfije po krivi prisegi zatožena.

Pervi hudodelnik, zatožen hudodelstva oćetomora je že zavolj grozne hudobije naj već poslušavcev privabil. — Iz zatožbenega pisma se sledeće vidi:

Jožef Oman, po domaće Markočnik, u Radolci povsod ljubjen i spoštovan mizar i hišni posestnik, je pred kacimi 14. letmi svojemu sinu Jožefu, ko pride poslednji iz Tersta, kjer je nekerce mesce kakor izućen mizar delal, in ki je bil že 19 let star, da bi ga vojaštva rešil svojo hišo u Radolci dal; vendar sin še gospodarstva ni prevzel, ampak delal je pri svojem oćetu, hiša pa se je u najem dala.

Ko pa ćez kaki dve leti njegova mati umre, se kmalo potem oće i sin pogodista, da mu oće hišo i posestvo proti tem izroći, da mu bo sin stanovanje i živež dajal, u denarjih pa 200 gold. odrajtal.

Kmalo nato se sin oženi. Že o prvem letu po njegovej ženitbi se vname med sinom i oćetom prepir, ki je oćeta, ker je sin zlo sirovo z njim ravnal, primoral, hišo sina zapustiti i se drugam preseliti.

V letu 1850 se poverne u sinovo hišo. Pa sin je z oćetam po vernitvi silno gerdo ravnal i mu je življenje celo z pretepanjem grenil. Ravnanje, ki je bilo vsemu njegovemu zadržanju popolnoma pristojno.

Akoravno umen mizar, ni za delo maral i udal se je, posebno u poslednih treh letih popolnoma lenobi i pijanosti, vsak vinar je šel sproti za žganje, zapravlja na tako vižo od oćeta izroćeno premoženje, proda sćasoma vse posestvo i bi bil tudi hišo prodat, ako bi mu oće, ki je imel pravico u hiši, sitna overa ne bil. — Naj bolj hudo je pa sinu bilo oćetu živež dajati, i ravno to je bil vzrok, da je z oćetom tako gerdo ravnal i mu celo z umorom žugal rekoć, da mora hudića še zadaviti i ćez vertni zid vreći.

Ker oće pri takem ravnanju še potrebnega živeža ni dobival, je bil primoran, se pri okrajnem sodništvu u Ljubljani pritožiti, i sin pa je govoril, da bode, ako tožbo zgubi, oćeta na drobno polomil. — Nektere dni, predenj je bila sodniška obravnala, sta se vendar sama pogodila, sin obljudi oćetu, vse dolžno storiti, i oće se spet u sinovo hišo poverne, ktero je po tožbi zapustil. Sin pa spet silno gerdo z njim dela, da se oće 21. marca t. l. spet pri ondašnjem sodništvu mora pritožiti. Dan obravnave se je odloćil na 24. marca.

23. marca zvećer, bila je nedelja, se sin, Jožef Oman, kar ni bila njegova navada, dolgo spati ne poda i praša večkrat ženo; ki ga spati goni, će se oćeta ni doma, i zdelo se je, kakor bi nanj ćakal. Oće pride pol desetih domu, Oman i njegova žena ćujeta,

ko sam saboj govori in skoz vežo gre in na dvorišče pride. — Jožef Oman pravi, da bo vun stopil in pogledal, kdo da je z njegovim očetom prišel ter zapusti izbo in vrata za saboj zapre. Kmalu potem ne čuje Jera Oman ne besedice več od očeta. Čez kake pol četertinke ure pride Oman nazaj, vendar ne gre spat, ampak se vstopi k peči in pustiluč goreti, akoravno ga žena spet spati goni in luč vgasnuti. — Čez nekaj časa spet iz izbe gre. Preteklo je kake pol ure, ko se spet verne, vrata zaklene, se sleče in spati vleže.

Bilo je deset že dobro proč, ko pride straža v Radolci na cesto, ki v Kamnogorico pelje, spodnjo mesto imenovano, na eni strani je visok zid poleg vertov. Ko pride straža za vert Jožefa Omana, se spodtakne Jožef Mihelač, ki blizo zida gre, nad truplom možkega, kterege po noči, ker je bila tama, niso poznali. Ko iz bližnje hiše luč prinesejo, spoznajo, da je truplo starega Jožefa Omana, kterege obraz je bil oblacen in kervav, in življenja ni bilo več v njem. Ko Jožefa Omana zraven pokličejo, se prime za glavo in zavpije: „O gorje! moj oči so mertvi“; pa koj spet miren postane in nobena solza mu iz očesa ne pade; on sam je clo očeta v hišo nesti pomagal in nič sočutja ni pokazal.

Drugo jutro se vse sodniško preišče. — Našli so v vertu Jožefa Omana stopinje do zida in spet nazaj. Prve stopinje so se precej bolj poznali, kakor druge — dokaz, da je tisti, ki je po vertu hodil proti zidu neko težo nesel. Na zidu celo, kjer je stari Oman čez veržen bil, je bila rušnja odtergana. Prinesejo čevlje mladega Omana in natanjko so se podale v stopinje, starega Omana pa se niso podale.

Zdravniki truplo pregledav najdejo rani nad desno obervo in nad jarmovim obokom, na notrajem licu desne roke je bila koža odergnjena, kost desne noge v zgornjem stegnu je bila zlomljena, krog vrata pa črnkasti poldrugi pale široki vtis, kakor od kacega zavratnika.

Zdravniki izrečejo, da je Oman silovite smerti, in sicer po zadavljenju umerl, da je bilo to davljenje že po občni natori smertno in da so druge rane vstale po prekucenju čez zid, da je pa takrat že mož mertev bil.

Po tem izreku in dogodbah pregleda se vidi, da je Jožef Oman vpervo iz hiše zavolj tega šel, da je očeta napadel in ga z sviljeno ruto zadavil, v drugo pa ga je skoz vert nesel in na cesto čez zid telebil in se na to spet v izbo spat podal.

Vse te okoljšine so tudi priče poterdile. Jožef Oman pa terdovratno vse taji.

Glavna obravnava se je s poprejšnim preiskovanjem vjemala. Deržavni zastopnik je bil gospod dr. od Trauenstern in zagovornik gospod dr. Rudolf.

Porotnikom se je dalo vprašanje:

„Je Jožef Oman, po domače Markočnik, kriv, da je 23. marca 1851 proti 10 uri zvečer svojega očeta Jožefa Omana, ko pride nekoliko pijan domu z namenom ga umoriti, tako dolgo s svileno ruto davil, da je moral umreti?“

Porotniki odgovore, potem ko se pol ure posvetujejo „kriv“ z 11 zoper 1 glas.

Nato spozna sodništvo zatoženega hudodelstva očetomora za krivega in ga k smerti na višale obsodi.

Pri obravnavi in tudi, ko zasliši sodbo, se obsojeni nič ne promeni in le terdi, da je nedolžen.

* Iz Rima piše dopisnik v „Volkshalle“, kar je od g. misjonarja samiga slišal, kakor pravi. Desiravno se je od g. Knobleherja iz Avstrijskega že toliko lepiga slišalo, desiravno je bil povsod s tolikim navdihom sprejet, so bili

vender v Rimu nekoliko nezaupljivi in dvomljivi nad vspeham njegoviga misjona. Poslednje oznanila namreč, ki so pred nekoliko leti naravnost iz afrikanjskega misjona v Rim peršle, so to početje za prazno razglasile, ki se nima nikakoršniga vspeha nadjati. Bile so namreč od tacih spisane, kterih gorečnost se je nad neštevilnimi trudi ohladila; torej so že mislili misjonare nazaj poklicati in jih kam drugam bolje obrniti. Torej je lahko misliti, de so se čudili, ko je g. Knobleher z naravnost nasprotnimi v Rim peršel. Ko so pa iz njegovih lastnih ust slišali, per čem de so te reči, so se naglo vse misli spremenile; sveti Oče so ga z velikim veseljem sprejeli, in mu rekli, de jih z nezmerno radostjo napolnuje nepričakovano pospešenje početja, ktero so mislili de je zgubljeno. Popolnoma so poterdili, de se je Dr. Knobleher nar poprej na Avstrijsko za pomoč obrnil, ker bi ne bilo ne od Lyonskega društva, ne od propagande tako obsirne pomoči in tako močne brambe zoper nasprotovanje turkov perčakovati. Posebno zlo so pohvalili sveti oče ljudoljubno obnašanje cesarske družine in avstrijske vlade do gospoda misjonarja. Tudi so sv. Oče na Knobleherjevo prošnjo obljubili, misjonu zoper škofa dati, ako bodo perve misjonske naznanila srečne in de se le namenjene početja za terdno vstavijo, (poprejšni v ta namen posvečeni škof je zavolj slabih znamenj v Afriki drugej opravilo dobil). Dr. Knobleherja so pa v tem zvolili za apostolskega namestnika vikarja (provikarija) v srednji Afriki, ker dosihmal je on imel svojo oblast le od ranjcega O. Ryllo-ta. Darovali so mu potlej sv. Oče en kelih in eno moštranco za njegov misjon, in svoj apostolski blagoslov za srečin vspeh misjona. — „Volkshalle“ še pristavi, de bodo prihodnjič misjonske naznanila v vsih jezikih cesarstva natiskovane, in de bo avstrijska vlada napravila v Kahanu lastno poslanništvo (konsulat) v misjonsko brambo, in de bodo misjonarji in vsa njih roba na deržavne stroške v misjon peljani. — Taka vlada res zasluži, de vsaki katolški duhoven pri vsaki sveti maši zanjo moli.

(Danica.)

Avstrijska.

Te dni so šli poslanci k njegovemu veličanstvu, da mu razložo, revno stanje nižjih vradnikov računovodstva. Njegovo veličanstvo je prošnjo milostljivo sprejelo in obljubilo, da se bo ta reč prevdarila in potrebno storilo, da se revno stanje nižjih vradnikov poboljša.

* Ministerstvo uka in bogočastja je 27. avgusta zastran ljudskih šol sledečo postavlo razglasilo: 1) Vsak otrok mora 6 let v šolo hoditi, in je ne sme, če začne ravno pred 6. letom v šolo hoditi, pred 12. letam zapustiti; ond pa, kjer otroci zavolj daljave ne začnejo pred sedmim letam v šolo hoditi, je ne smejo tudi pred trinajstim zapustiti. 2) Starši, ki nemarno svoje otroke v šolo pošiljajo, jih ne smejo pred dvanajstim letam iz šole vzeti, ampak jih morajo dalje v šolo pošiljati, de se vsiga nauče, kar so popred zamudili. 3) Tisti otroci, ki so že o pravim času v šolo hodili, in so celi čas pridni in marljivi bili, jo znajo po spolnjenim dvanajstim letu, tode le po izpraševanju zapustiti. 4) Učitelj mora otroka, kakor začne v šolo hoditi, v zapisnik zapisati, kteri se v šoli hrani, in kamor se tudi njegove spriče denejo, kadar se njegovi starši v drugi kraj preselijo.

Ogerska.

Med 150 deželjskimi jetniki v Pešti je tudi znani Turopoljski župan in madžaroman Josipovič, in znani Gesner, kteri je po ogerskim Slovenskim cesarju in tronu zveste Slovence preganjal in terpežil.

Serbsko.

Politiško osnovo vojvodini Serbske in Temškiga Banata, in razdelitev sodijskih vradnic ond, od cesarja poterjeno, je ministerstvo te dni razglasilo.

Tuje dežele.

Angleško.

Nemški beguni v Londonu so se popolnoma sperli, toraj ne derže več skupej, ampak razdelili so se v veliko malih oddelkov.

* Vsak, kdor je kako reč v razstavo v London poslal, bo prejel svetinjo, namreč zato, da se bo nekterim zadostilo, ki se hudo pritožijo, da se jim ni darilo dalo, akoravno — menijo — so bolj umetne reči v razstavo poslali, kakor drugi, kterim se je ta čast zgodila.

Turška.

Iz Turškega se sliši od groznih pogorišč. V škadru je pogorelo do 1000 hiš in štaeun, v Drinoplu do 1200 hiš in založniš (magazinov); mesto Metelin je do čistiga dokončano.

Ljubljanski novičar.

26. in 29. dan pretekliga mesca so bili za odbornike perviga volitveniga reda Ljubljanskega mesta naslednji gospodje izvoljeni: Andrej Malič, Miha Šustersič, France Tertnik, dr. Anton Rak in pa dr. Janez Ahačič.

* Baron Jelačić s 4 generali se je v pondelj ob petih popoldne po železni cesti iz Dunaju pripeljal in je precej naprej v Verono odrinil.

* Vrednik „Novic“ g. dr. Bleiweis se je pretekli petek v Solnograd podal k velikimu kmetijskemu zboru; z njim je šel tudi g. Ulrih, gojzdni oskerbnik iz Bleda, in še 3 druge gospodje. Zbor se je o pondelj začel in se bo o saboto končal.

Bčeli.

Bčela posname iz neke nemške knjižice izvestje o slovenskih knjigah za ljudske šole, ktera poslednja je to izvestje iz „Oesterreichische Correspondenz“ vzela. Močno se Bčela čudi, da mora tako imenitno reč še le iz tujih knjig po dolgem času zvedeti, ker se vendar „Oesterreichische Correspondenz“ vsim vladnim novinam pošilja, in piči „Ljubljanski časnik“ očitaje mu in sicer z nekakim zaničevanjem (he, Ljubljanski časnik!), da ni kaj takega naznanil. Prosimo Bčelo, ki rada po dišečih rožicah med serka, naj si potrudi tudi enkrat, suhe i vele cvetice „Ljubljanskega časnika“ obletati, i našla bode, da ni prav imela, da nam z zaničevavnem očitanjem krivico dela. Če se ne motimo, smo o teržaških šolskih knjigah že lansko leto govorili in vse, kar je „Oesterreichische Correspondenz“ o tem opomnila, zvesto naznanili; menimo tudi, da letos tudi nismo molčali. Zavolj tega nas žali zaničevanje, ker ga nismo zaslužili, in če bi ga bili tudi zaslužili, bi se bila Bčela z nami vred enako pregrešila, ker je „Oesterreichische Correspondenz“ imenovano izvestje še le iz drugih časopisov vzela, kar bi bila zamogla tudi Bčela storiti. Naj kara — drago nam bode — Bčela Ljubljanski časnik, kjer zasluži, sicer pa prosimo, naj nas ne zaničuje.

Zalostna novica.

Ravno zvemo zalostno novico, da je neutrudljivi rojak, gospod fajmošter Matija Vertovec 2. t. m. malo pred polnočjo umerl.

Vladimir i Kosara.

(Dalje.)

Glasna pohvala mu doni, ker je tako sve-toval, i pri Bogu i mecih mu prisegajo, da pojdejo, kamorkoli jih popelje; bodi k svobodi, bodi v smert: vsakot ga hočejo zvesto spremiti. Ko pade toraj s neba mrak, posedajo k večerji. Zadnja, od dne do dne skopeje merjena hrana se povzije; potem se poljubijo, segaje v dlan tovarš tovaršu; i zvunaj orožja vse pustivši se vzdignejo na poslednji boj. Molčé stopajo navdol; glasno bije srce v junških persih. Vladimir hodi naprej. Al komaj stopijo na raven, zavpije straža; sum orožja od vsih strani zazvenči. Zakaj Samuil ni spal; timveč po gledusih opaziv nenavadno gibanje na holmu, se pripravi, kamorkoli bi se obernuli, jih z golimi meči sprejeti. Vladimir osupne vpervo, ko vidi, česar se ni nadjal; al srce kmalo oživi v junaku: „i zdaj velja“ zavpivši, ter zvavši velikega Boga na pomoč, se požene med najgošče sovražnike. Tovarši tresčijo za njim. I tedaj, v strašnej morii, izdihne marsikteri verlo dušo Bulgarov i Serbov, i tla se pogernejo s merličii. Dve verste je že Vladimir prebil; al od reda do reda bolj osamljuje; na tretjo versto se zdaj verže. Kodar žvižga njegov meč, padajo glave. Pa tudi tovarši padajo, na desnej se mu zadnji zgrudi. Tadaž ga ogrenejo Bulgari od spred i zade; trudnej roci se izterga kervavi meč — Vladimir je vjet. Radostni krik zažene srečna truma; od verste do verste se širi veselo vpitje po tihi noči: do neba jek verši. Carski šotor prejme zlahnega jetnika, dokler ne napači mlada zarja.

Ko se zasvita, i svetlo dneva strašno zgubo noči razodene, hoče Samuil v pervej togoti Vladimira s kopjem prebosti. Koliko vajsčakov je ležalo ubitih, kaj težav se je zavolj njega prestalo! Vendar lepota mladenca, slava imena i del, naj bolj pa veliki up, od starca Petrislava dežele i bogastva za odkup prejete, ukroti carju serdito srce. Ali obsodi ga v globoko ječo, i sam ga prati — tako imenitne rob se mu zdi! — poveljstvo družemu izročiv, v Ternovo, svoje glavno mesto. Na konja posajen, brez orožja, brez tovarša, ktere je moč z življenjem zapustila, jezdi Vladimir molčé na strani Samuila. Gosta četa moli, spred i zade, bojna kopja v zrak. Kraljiča ne krepí sen, ne je, ne pije; oterpel gleda pred — se. Ko železo mu leži na sercu, i zdi se mu, ko bi svilo vse persi stoterno prepresalo; v glavi se vse pusto meša.

Ali v Ternovu se raznaša glas od dobljene zmage i vjetja Vladimira. Ze zdavno se vse čudi neznanej hrabrosti, slavnim delom; i žalost marsikake grenke zgube je mnoga serca posedla. Tim večja radost sedaj vse vname; tim bolj gorijo, i junaka viditi, i zlastnimi

očesi prepričati se resnice, da je dolge zabave konec. Trumama se vsipajo skozi vrata priselcom naproti; mladi i stari hitro iz mesta; ženske pa i hromi napolnijo okna hiš i gradov; kjer je imel car z ujetim priti. Tudi lepa Kosara se pripravi gledat, ter želje polna na čardaku carskega grada čaka. Nezmerni hrup oznani prihod. Ljudstvo razgraja, prah se vzdiga — car z Vladimirom prijezdi. Kjer je derhali brez čisla i mere bilo, se počasi pomikajo. Eni se čudijo krasnemu mladenču; drugi ga kolnejo ubijavca svojih: vsi pa občno veselje očitajo. Dojdejo carski grad. Kosara, viditi ga, ostermi i v pogled vsa vtopljena stoji, ko podoba, ki jo kipar prislone. Brez volje se vertita glava i oko za njim, i ko je že davno iz pogleda bil, je oko še vedno uperto. Komaj, ko je hrup vtihnul, se zave, ter počasi um iz dolzega stermeja zbere.

Konec carskega grada je stal visok stolp. Kakor za večnost zidane so kipele černe stene v oblak. Tudi pogledati ga je grozno bilo. Majhna okenca, ali gosto omrežena, so branila blagej luči vhod, i le kradoma je žarek v gnezdo teme proderal, nesrečnikom medlo tolažbo prinesti, ki so v groznih temnicah počase smerti umirali. Semkaj pripeljejo mladega vjetega Vladimira. Železne vrata čudno zavrazijo, da tudi čuvaje groza preleti. Odpre se temno žrelo. Zaraščen ječar prejme jetnika ter ga vede globoko po ostrih stopnicah v tesno, mračno stnico, i tam zaklenši ga, zopet odide. Težki koraki gredočega se polagam razbobne, i širono rožljaje se zaprejo vrata. Tu še le začne Vladimir svojo strašno osodo premissljevati. Nenavadno, nemo stanovje ga iz neobčutnosti, iz topega razmišljenja spet zbudi. Ogleduje. Od zgorej po dolgej, tesnej luknji, se plašno, kakor bi se kraja bal, vriva skopi dan; stene so mahovite i gnjusne, i po mokrih tleh se razgrinja trohla slama. Kraljevič ne ve iz začetka, bi li stal, al sedel; trudno telo, kterege pred ni čutil, tirja pokoja; al nesnage se mu studi, i groza ga strese, samo tal se dotaknuti. O Petrislav, dragi oče! o sladki dom. Zdihuje zapored vitih rok. Zdaj stoji; zdaj sem ter tje po ječi stopa; pogleduje zdaj gori, zdaj strani i tla; kakor sokol se verti, kterege tičar na prostej planini v razpete mreže vjame, i ga pervikrat v železen zapor dene, mu sladki dar svobode vzemši. Trikrat srečne imenuje tovarše, ki so se v strašnej noči z življenja tudi terpljenja znebili; i večkrat ga obhaja želja, nebili z glavo ob terdi kamen udaril in za njimi unkraj hitel. Al misel na Boga, ki samomorstvo čerti, ali poterpljenje obilno oblagodaruje, i sladke vezi življenja, ki jih narava tako terdno spleta, s kterimi vas bitja siloma na beli dan priklepa, ubranijo tudi njega smerti. Uda se, kolikor je mogoče v neogibljivo nujo. Počasi mu ugasne svetlo

dneva, i med černe stene leže černeja noč. Dremota mu napade truplo, prestavše toliko strahot i trudov, ki se verh tega ni z jedjo krepilo, neti, kar je enako neuterpljivo, spanja vživalo. Siloma ga vlečejo na slamo obnemogli udi, oči se stisnejo. Pa tudi spe ni imel miru. Zmedene sanje se mu čudno homatajo po možganih, i zdaj se v boju najde, med sovražnimi meči, i vidi tovarše moriti, i bi rad, al nemore pomagati. Zdaj ga vežejo, i grozi mu nastavljen meč; al se vidi sred divje derhali, človeške podobe, turoroge, zmijoglave, i vidi kije vzdigati, žela švigati, iskre leteti — vse grozno proti sebi. Pa se mu oče Petrislav pokaže, ga milo po imenu kliče, i roke šire, ga objeti; i vidi solze izpod sivih, srebernih obervi kapati — on se oglašá klicanji, razteza roke, leti naproti, ali zbudivši se iz prežive sanje v prosterto naročje, namesto druzega života, prazno temo oklene. Take prikazni ga mučijo, i ne dajo trudnu telesu pokoja.

Ali stavec Petrislav zbera med tem novo vojsko, ter se spravlja na boj. Težko je čakal v svojem Belogradu vesti z bojišča. Serce ga nekako boli, nima miru ne po dnevu ne po noči, kakor bi mu nekaj vedno djalo: Boj se za sina! Pamet ga sicer tolaži, da se je mnogogokrat zdrav vernul i slavo dobil; al srce ostane neverno, ter tolažbe neposlušá. Kes i skerb se lotista Petrislava, ki naraščata, ko se raznese glas, da se je vojska razdelila. Ko pa nazadnje celo povedo, da je Vladimir obdan; drugi pa raztreseni, se stavec ne more več zderžati. Ukaže bobne biti, bandera razvijati, vse ostale junake po slih i listih sozvati. Nevarnost kraljeviča, prejeta nesreča vse omaje. Sivi knezi, stari junaki, i komaj do meča dorastli mladenči vrejo pod zastave. Petrislav se da na konja djati, ter uzame v odvajeno roko meč, ko mladenec vnet i skerben, čeravno je kri po ostarelih žilah leno tekla. Ali, ko je za odhod vse spremno bilo, pridirja skokoma žalosten sel, ki oznani, da je pomoč prepozna, da je vojska razbita. Vladimir pa vjet. Strah i tuga preletista verste. Petrislava slabota prime; černo se mu dela pred očmi, lice postane enako lasem, i s konja so ga mogli vzeti. Ali komaj se mu ubegla moč poverne, si terga obleko, ruje lase ter Vladimir! moj sin, Vladimir! v gluho sapo vpije. Ali ko se je bila žalost v tužnih glasovih i potem v toku solz pervo zgubila, tadaž vstane, prostor dobivši, tudi žejá osvete. Vse veli, z orožjem razbiti Vladimirovo temnico, ter v bulgarskej kervi sramotno zgubo utopiti; naj bolj pa priganja stavec Petrislav; zakaj dvojno ga je teža nesreče zadela. Vojska se tedaj vzdigne naprej, osvete žareče, kakor oblak, ki blisk i točo nese.

(Dalje sledi.)

Odgovorni vrednik: Dragotin Melcer. — Založnik in tiskar Jožef Blaznik.

Vradni list št. 57.

Št. 7959.

Oznaniilo.

(155.) c 2

C. k. deželno poglavarstvo meni derva za kurjavo svojih, potem vradnih stanišč deželne glavne denarnice in dačnega vrada, kterih bo treba za prihodnajo zimo kakih 180 spodnjo-avstrijskih sežnjev 24 palcev dolgih, iz terdega in 1 seženj mehkega lesa po ponudbeni pogodbi kupiti.

Kdor tedaj misli toliko derv prodati, naj na 15 kr. koliku pisano zapečatenó ponudbo do 15. septembra 1851 pri vlag-nem zapisniku deželnega poglavarja vloži z napisom „ponudba derv za c. k. deželno poglavarstvo.“

Derva se morajo suhe in vse iz dobrega lesa v hišo deželnih stanov in deloma v prebivališče deželnega poglavarstva pripeljati, na sežnje zložene oddati. Pripeljejo se po potrebi na tirjanje tajništva, in sklep vesolne pogodbe in vlaga vadiuma in kavcije se zamore opustiti, ako je ponudnik voljen, plačo za pervih dvajset sežnjev v zagotovilo, da bo pogodbo deržal kar zadene dobroto in mero lesa, do dobe, ko se bo kuriti nehalo pri deželnem poglavarstvu pustiti, med tem ko se mu bodo pozneje pripeljane derva redoma proti štemplanim pobotnim listu v gotovini plačevale.

Ako bi ponudniki pripravljani bili tudi drugim vradnijam derva prodajati, se bo to naznanilo zadevajočim vradnijam.

C. k. deželno poglavarstvo.

Ljubljana 26. augusta 1851.

Št. 2579.

Oznaniilo.

(156.) c 2

Od c. k. deželne višje sodnije za Koroško in Krajnsko se oznani, de se bo tretja redna seja porotne sodnije v okolici Novomestne deželne sodnije ponedlek, 27. Oktobra 1851 ob devetih zjutraj v Novim-mestu začela, in de je od pristojnika te deželne nad-sodnije za predsednika te porotne sodnije gospod pristojnik deželne sodnije Jože žl. Scheuchenstuel, in za njegoviga namestnika gospod svetovavec dež. sodn. Jože Vesel izvoljen.

V Celovcu 21. Augusta 1851.

Št. 8762.

Oznaniilo dražbe.

(158.) c 1

Varazdinsko-križki graničarski polk s tem sploh naznani, da bo po ukazu poveljstva varazdinskega graničarskega polka od 16. t. m. št. 766 — 6. septembra t. l. ob devetih zjutraj v tukajšnjem brigadirskem poslopju javna

dražba za potrebne opravila dimnikarja in konjederca za leti 1852 in 1853.

Kdor za to prosi, ima kavcijo ali v gotovini ali v javnih obligacijah, ki se vendar za več ne prejmejo, kakor poslednji borsni kurz stoji, vložiti, in sicer:

Dimnikar 200 gold.

Druge pogodbe se zamorejo vsak dan v stavbeni pisarnici med vradnimi urami pre-gledati.

Belovar 25. augusta 1851.

Gjuric s. r.
polkovnik.

Št. 6605.

Razpis konkurza.

(157.) c 2

Ker je stopnja okrajne babice v Besnici v občini Dobrunje c. k. okrajnega poglavarstva v Ljubljani z letno plačo 20 gold. spraznjena, imajo tiste babice, ki menijo za to stopnjo prositi, prošnje z diplomom, kerstnim listom in naravnim spričalom naj dalj do 15. oktobra t. l. pri tem okrajnem poglavarstvu vložiti.

C. k. okrajno poglavarstvo.

Ljubljana 26. augusta 1851